

כח:

עין משפט‏ **נר מצוה**

צא א ב מיי פֿיד מהל' שפועט הל' נז ח ולחיוז כר"י:

צב ג מיי פט"ז מהל' סנהדרין הל' ד:

צג ד מיי פֿיד מהל' שפועות הל' יט סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד ס' רלג סעיף ח:

צד ה מיי שס הל' יט סמג שס טוש"ע שס: צה ו עיי' כ"ח שס הל' יח:

צז ז ח מיי שס הל' יט ולחיוז כר"י:

צז ט מיי פֿיד מהל' נדרים הל' א ג סמג לאוין נמג טוש"ע י"ד ס' רלג סעיף א:

צח י טוש"ע שס ס"ו: **צט** כ מיי פ"ג מהל' שפועות הלכה ו סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד ס' רלג סעיף א:

ק ל טוש"ע שס ס' רלג סעי' כ:

קא מ מיי שס פֿיד הלכה י' סמג שס טוש"ע י"ד ס' רלג סעי' י': **קב** נ מיי שס הלכה יג טוש"ע שס סעי' יג:

קג ס מיי שס הל' יד:

רבינו חננאל

בשוגג פטור שתייהן במזיד אכלה לתנאיה שהיא השניה שאמר בה אם אוכל זו והדר אכל לזו שאמר בה שבועה שלא אוכל חייב מלקות. פ' הראשונה היא האיסור שפליה נשבע שלא לאוכלה השתא אי אכלה לאיסוריה שהתרו בו בשעה שבא לאכלה אלא תאכל אותה שאם תאכל עוד האחרת תקלה וחזר ואכל השניה זו התראת ספק: באנו למחלוקת ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש למי"ד התראת ספק כר': תלאן זו בור. בנות דאמר שבועה שלא אוכל זו אם אוכל זו ושלא אוכל זו אם אוכל זו ואכל זו בשגגת חבירתה ובודון עצמה וזו בודון עצמה ובשגגת חבירתה חייב. שנמצאת אכילתו בשתייהן בודון עצמן. אבל זו בשגגת עצמה ובודון חבירתה וזו בשגגת עצמה ובודון חבירתה פטור שנמצאת אכילתו בשתייהן בשגגת עצמן. וכ"ש אם אכלן לשתייהן בשוגג שפטור. שתייהן במזיד אראשונה דהיא התראת ספק באנו למחלוקת ר"י ור"ל אשניה ודאי חייב מלקות דהיא התראת דאי

היא ופטוטה היא אלא משום שיש טעות בנוסחאות הוצרכנו לכתובה: אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא נדרי שגגות כיצד אמר קונם אם אכלתי ואם שתייתי ונוכר שאכל ושתה שאיני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה (מורה). ותני עלה

בשם שנדרי שגגות מותרים בן שבועות בו'. תימה דתלי כתיבא דללא כתיבא שפועה כתיבא מדדרשינן לעיל (ד' טו.). האדם בשפועה פרט לנאום ויש לומר משום דההיא דנדרי שגגות משנה היא צפ' ארבעה נדרים (ד' כה): אכל גבי שפועה לא תנן צסום דוכתא ור"מ

צנדרים (סס) דקאמר שפועות שגגות היכי דמי דכרז כהנא ורז אסי אמאי לא מפרש דומיא דתנן גבי נדר כגון דאמר שפועה שלא אוכל פירות הללו אם אכלתי ונוכר שאכל אז אם אוכל ושכח ואכל ועוד דצההיא דרז כהנא ורז אסי לא שייך לשון מותרין דכבר יאל לו שפועת שקר ועוד תימה דלקמן דפרק שפועת העדות (ד' לא:) דדחק לאשכוחי דקאמר לימא תנינא לדרז כהנא ורז אסי אמאי לא דייק מההיא דנדרים דשרי נדרי שגגות ונראה דנדרים ודאי המ"ל שפועות שגגות דומיא דתנא גבי נדרים אלא ניחא לאשמעינן מעשה ורבותא דלפי' עובר על שפועתו צשעה שמויא שפועה מפיו פטור והשתא לא מצי למידק מההיא מתני' דנדרים תנינא לדרז כהנא ורז אסי דדלמא מתני' דוקא כהאינו עובר על שפועתו לאלתר דומיא דתנא גבי נדר ואם תאמר ונדרים היכי ילפינן משפועה מה לשפועה שכן אין חלה על דבר מזהו דכרז הרשות ולאו פירכא היא כדפרישית לעיל (ד' כה. ד"ה מה) דבעינן שאין שפועה חלה על דבר מזהו כינא צו צנדר אפילו דכרז הרשות אינו חל: **שבוּעָה** **שֵׁלָא אוֹכֵל תַּאֲנִים וְעֹנְבִים** וחזר ואמר **שבוּעָה שֵׁלָא אוֹכֵל תַּאֲנִים ב'.**^[א] זו היא גי' הקונט' ובספרים היה כתוב איפכא שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שפועה שלא אוכל תאנים וענבים ונראה דמחקה צקונט' משום דקשיא ליה דאי תאנים וענבים כל חד וחד לחודיה קאמר לא הוו ענבים חיי' שיעור ואי צשייהם צבת אחת אין השפועה שניה חלה כלל מידי דהוה אתשע וי' דאי תאנים לא אכיל תאנים וענבים נמי לא אכיל והוי כצר מושפע

ולגבי שפועה דידה לא קרינא ציה האדם בשפועה [שס ה] וכשאל שניה אכלה בשגגת עצמה ששח שנשבע עליה אכל זכור הוא שנשבע על ראשונה ובאכילה שניה חייב קרבן על השניה שהרי חלה שפועתו עליו מתחלתה וכשאלה עובר על שפועתו שוגג אכל מלקות ארשאונה לא שהרי מתחלה לא חלה עליו שפועה הלכך לא לקי ולא קרינא ציה אין שצ מידיעתו אכל שניה לפוטרו מקרבן משום עצרנין^[א] לעבור על השפועה שהרי אין מויד זה עזירה: **שסין צשוגג**. ששתייהן הככרות בשגגת שתי השפועות פטור שהרי צשעת^[א] אכילת ראשון היו שתי השפועות ראיות לחול וצאותה שעה שכות היה משתייהן ולא קרינא ציה האדם בשפועה: **אשנים מיחייב**. דהתראת אלא היא: **ארשאונה**. והתרו באכילתה שמה תאכל חבירתה ומתחייב על זו למפרע התראת ספק היא זו: **אף אנן נמי תנינא**. דכרצא שהתולה שפועה דכרז אחר וקיים התנאי תחלה לריך שיהא זכור לשפועתו צאותה שעה ואם לאו אין השפועה חלה: **נדרי שגגות כיצד**. קתני רישא ארבעה נדרים המירו חכמים נדרי זרוזין נדרי הצאי נדרי שגגות נדרי אוסנין והתם^[א] מפרש להו: **קונם אם אכלתי כו'.** קונם עלי דבר פלוני אם אכלתי היום והוא צבור שלא אכל ונוכר שאכל אותו הנדר צטל ומותר צאותו דבר: **קונם שאני אוכל**. קונם עלי דבר פלוני אם אני אוכל היום ושכח שפועתו ואכל ושתה מותר צאותו דבר. היינו דרצא שצריך שיהא זכור לנדר צשעת קיום התנאי: **ותני עלה כשם שנדרי שגגות מותרין כו'.** והיינו דכרצא. ולא יתכן לפרש קונם שאני אוכל אלא צענין זה שתלה דבר אחר באכילה וזו כרז עבר על נדרו שוגג ואי מפרשת התירו פטרוהו מן המלקות שפיטא מי התרה צו והלא שכות היה וכלל דבר אף מותר לשון פטור: **שפועות שגגות היכי דמי** לא גרסינן דההיא אם אכלתי מיפרשא צנדרים [דף כה:]: כרז כהנא ורז אסי והך דאם אני אוכל צהדיא היא אחיא כרצא: עיפא ואצמי צני רחצה דפומצידיא היו [פסהדין פ:]: **אינו חייב אלא אחת**. טעה לומר שזו שפועה על שפועה: **הרי יאלה שפועה לשקר**. משנשבע הראשונה יאלה לשקר מפיו והלכה לה והשניה שפועה אחת היא לעצמה ואין לך לפוטרו בשפועה לשעבר משום אין שפועה חלה על שפועה אלא בשפועה להצא שחזר ואוסר עליו את האיסור והוה ליה נשבע לקיים את המנאיה: **שלא אוכל פשע ועשר**. שתי שפועות היו שפועה שלא אוכל תשע תאנים וחזר ואמר שפועה שלא אוכל עשר תאנים ואכל עשר תאנים צהעלם אחד מהו טעה לומר שאין השפועה אחרונה צכלל שפועה ראשונה ואין זו שפועה חל על שפועה: **אישתכשם**. דשפועה על שפועה היא שהנשבע שלא יאכל תשע נשבע על עשר דכל כמה דלא אכיל תשע לא אחי לכלל עשר: **אינו חייב אלא אחת**. טעה לומר שפועת תשע צכלל עשר לפי שיש צכלל עשר תשע: **הא פשע מיהא אכיל**. ולא נאסרו עליו תשע צראשונה וכי אכיל תשע מיחייב משום שפועה אחרונה וכשהשלימן לעשר עבר על הראשונה: **וימנין דמשכחת לה דעיפא**. דשפועה שלא אוכל עשר ותשע ואכל עשר דאינו חייב אלא אחת: **דמזר**. רצה דאמר מר שפועה שלא אוכל תאנים וענבים יחד ציום אחד אכל תאנים לחודייהו אוכל וחזר ואמר שפועה שלא אוכל תאנים ואי הוה אוכל תאנים וענבים ציום אחד היה מיחייב תרתי דכי אכל תאנים מיחייב אשפועה צתרא וכי הדר משלים לה צענבים מיחייב אקמייתא: הוה אוכל תאנים וענבים ציום אחד היה מיחייב אשפועה צתרא וכי הדר משלים לה צענבים מיחייב אקמייתא: ואל

שבוּעוֹת שְׁתִּים פֶּרֶק שְׁלִישִׁי שְׁבוּעוֹת

שסין צמזיד אכליה לסנאיה והדר **אכליה לאיסוריה** חייב. מלקות שהרי באכילה ראשונה זכור היה שפועתו וחלה השפועה עליו לאסור שפניה וכשאל שניה התרה צו התראת ודאי אל תאכל שהרי^[א] נשבע עליה ונאסרה: **אכליה לאיסוריה** והדר **אכליה לסנאיה פלונאא דרבי יוחנן**

וריש לקיש. דאפליגו צהתראת ספק צפ' קמא (דף ג:) והאי נמי התראת ספק דהתראה צשעת אכילת איסור צעינן ואין כאן אלא התראת ספק אל תאכלנה שמה תאכל את השניה ונמצאת עובר על זו למפרע ואם התרו צו צשעת אכילת השניה אל תאכל שהרי אחה עובר על הראשונה למפרע ואע"פ שהתראת ודאי היא אינה התראה שאין מלקות צא ע"י אכילה זו: **סאלן זו צווא**. שתייהן דממפרש ואזיל נמצאו שתייהן איסור ושתייהן תנאי: הכי גרסינן **אכל זו צודון עצמה ובשגגת חבירתה וזו צודון עצמה ובשגגת חבירתה פטור זו צשגגת עצמה וצודון חבירתה וזו צשגגת עצמה וצודון חבירתה וזו צשגגת עצמה וצודון חבירתה חייב** **שסין צשוגג פטור כו'.** **אכל זו צודון עצמה ובשגגת חבירתה**. זכור הוא שנשבע עליה אם יאכל חבירתה אכל שכות הוא שנשבע על חבירתה אם יאכל זו וחלה עליו שפועת עצמה שם יאכל חבירתה יתחייב על זו למפרע אכל שפועת חבירתה לא חלה עליו שפועת חבירתה היו שתי השפועות ראיות לחול והרי שכות הוא על שפועת חבירתה. זו צודון עצמה ובשגגת חבירתה פטור צין ממלקות שניה שהא מויד צין מקרבן של ראשונה שעבר עליה שוגג למפרע כשאל את השניה ממלקות השניה פטור השניה ממלקות חבירתה עליו שפועה כדפרישית שלא חלה עליו שפועה מתחלה ומקרבן של למפרע דראשונה פטור שלא היתה שגגה באכילתה ואנן שגה באכילת איסור צעינן ואע"פ שיש שגגה כשעובר על השפועה דהיינו באכילת שניה אין מתחייב עליה קרבן שהקרבן על הראשונה צא ואותה אכילה צהיתר היתה ולא קרינא

ציה תחטא צשגגה (ויקרא ד): **זו צשגגת עצמה וצודון חבירתה כו' חייב**. כשאל ראשונה היה שכות שנשבע עליה אם יאכל חבירתה ששח שנשבע עליה אכל זכור הוא שנשבע על ראשונה ובאכילה שניה חייב קרבן על השניה שהרי חלה שפועתו עליו מתחלתה וכשאלה עובר על שפועתו שוגג אכל מלקות ארשאונה לא שהרי מתחלה לא חלה עליו שפועה הלכך לא לקי ולא קרינא ציה אין שצ מידיעתו אכל שניה לפוטרו מקרבן משום עצרנין^[א] לעבור על השפועה שהרי אין מויד זה עזירה: **שסין צשוגג**. ששתייהן הככרות בשגגת שתי השפועות פטור שהרי צשעת^[א] אכילת ראשון היו שתי השפועות ראיות לחול וצאותה שעה שכות היה משתייהן ולא קרינא ציה האדם בשפועה: **אשנים מיחייב**. דהתראת אלא היא: **ארשאונה**. והתרו באכילתה שמה תאכל חבירתה ומתחייב על זו למפרע התראת ספק היא זו: **אף אנן נמי תנינא**. דכרצא שהתולה שפועה דכרז אחר וקיים התנאי תחלה לריך שיהא זכור לשפועתו צאותה שעה ואם לאו אין השפועה חלה: **נדרי שגגות כיצד**. קתני רישא ארבעה נדרים המירו חכמים נדרי זרוזין נדרי הצאי נדרי שגגות נדרי אוסנין והתם^[א] מפרש להו: **קונם אם אכלתי כו'.** קונם עלי דבר פלוני אם אכלתי היום והוא צבור שלא אכל ונוכר שאכל אותו הנדר צטל ומותר צאותו דבר: **קונם שאני אוכל**. קונם עלי דבר פלוני אם אני אוכל היום ושכח שפועתו ואכל ושתה מותר צאותו דבר. היינו דרצא שצריך שיהא זכור לנדר צשעת קיום התנאי: **ותני עלה כשם שנדרי שגגות מותרין כו'.** והיינו דכרצא. ולא יתכן לפרש קונם שאני אוכל אלא צענין זה שתלה דבר אחר באכילה וזו כרז עבר על נדרו שוגג ואי מפרשת התירו פטרוהו מן המלקות שפיטא מי התרה צו והלא שכות היה וכלל דבר אף מותר לשון פטור: **שפועות שגגות היכי דמי** לא גרסינן דההיא אם אכלתי מיפרשא צנדרים [דף כה:]: כרז כהנא ורז אסי והך דאם אני אוכל צהדיא היא אחיא כרצא: עיפא ואצמי צני רחצה דפומצידיא היו [פסהדין פ:]: **אינו חייב אלא אחת**. טעה לומר שזו שפועה על שפועה: **הרי יאלה שפועה לשקר**. משנשבע הראשונה יאלה לשקר מפיו והלכה לה והשניה שפועה אחת היא לעצמה ואין לך לפוטרו בשפועה לשעבר משום אין שפועה חלה על שפועה אלא בשפועה להצא שחזר ואוסר עליו את האיסור והוה ליה נשבע לקיים את המנאיה: **שלא אוכל פשע ועשר**. שתי שפועות היו שפועה שלא אוכל תשע תאנים וחזר ואמר שפועה שלא אוכל עשר תאנים ואכל עשר תאנים צהעלם אחד מהו טעה לומר שאין השפועה אחרונה צכלל שפועה ראשונה ואין זו שפועה חל על שפועה: **אישתכשם**. דשפועה על שפועה היא שהנשבע שלא יאכל תשע נשבע על עשר דכל כמה דלא אכיל תשע לא אחי לכלל עשר: **אינו חייב אלא אחת**. טעה לומר שפועת תשע צכלל עשר לפי שיש צכלל עשר תשע: **הא פשע מיהא אכיל**. ולא נאסרו עליו תשע צראשונה וכי אכיל תשע מיחייב משום שפועה אחרונה וכשהשלימן לעשר עבר על הראשונה: **וימנין דמשכחת לה דעיפא**. דשפועה שלא אוכל עשר ותשע ואכל עשר דאינו חייב אלא אחת: **דמזר**. רצה דאמר מר שפועה שלא אוכל תאנים וענבים יחד ציום אחד אכל תאנים לחודייהו אוכל וחזר ואמר שפועה שלא אוכל תאנים ואי הוה אוכל תאנים וענבים ציום אחד היה מיחייב תרתי דכי אכל תאנים מיחייב אשפועה צתרא וכי הדר משלים לה צענבים מיחייב אקמייתא: ואל

מסורת הש"ם

(א) מכות טו. [לעיל ג: וס"ג], (ב) רש"ל מ"ו, (ג) נדרים כ: [טויר יא: א], (ד) [נדרים כה:], (ה) [ג"א שאנ"ן, (ו) רש"ל מ"ו, (ז) [לקמן לו:], (ח) [נדרים כו:], (ט) נדרים ח: (י) דפרי" הנירס' נשבעת, (כ) כס"א: משומה, (ל) דפרי" הנירס' אכילה ראשונה. ובי"ה הריע"ק, (מ) [נדרים כ: כד: כה: סו:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ועשר מהו א"ל חייב על: (ב) שם ומשע מהו א"ל אינו חייב:

מוסף רש"י

ארבעה נדרים התירו חכמים. צלל שום טעם (נדרים כ.). ונוכר שאכל ושתה. פטור, דלצו אונסן, דכרז שנאלמא נשבע (שם כה.).

רבינו חננאל (הבשך)

כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות ומותרות. היכי דמי שבועות שגגות לאו כהאי גזונא ש"מ: איפא תני שבועות בי רבה שאליה אבימי אחוה אמר שבועה שלא אכלתי שבועה שלא אכלתי והוא אכל מהו א"ל אין חייב אלא אחת. אמר ליה אישתבשת הרי יצאת שבועה לשקר דאילו נשבע לא אוכל לא אוכל אינו חייב אלא אחת. שבועה (חלה) [והיא] על שבועה. אבל לא אכלתי [ולא אכלתי] חייב על כל אחת ואחת. הדר בעא מיניה שבועה אוכל שמונה. שבועה שלא אוכל תשע. שבועה שלא אוכל עשר מהו. א"ל אינו חייב על כל אחת ואחת. [א"ל אישתבשת] השתא תמניא לא אכיל תשע ועשר מצי אכיל כיון דמן השמינית נאסרו הויא להו התשיעית והעשירית אסורות שאי אפשר לו לאוכלן אלא באיסור. שהרי לא יתכן לזכר תשיעית אלא אחרי [השמינית והעשירית אחרי] התשיעית. הלכך נאסר ככולן משבועות השמינית ואין איסור חל על איסור. הדר בעא מיניה שבועה שלא אוכל עשר תשע שמונה מהו. א"ל אינו חייב אלא אחת. א"ל אישתבשת שהרי כשנשבע בעשר בתשע מותר היה כו'. הלכך שבועה חלה עליו על כל אחת ואחת: אמר אביי זמנין דמשכחת לה להא דאיפא דכרובה דאמר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר (ואכל) [ואמר שבועה שלא אוכל] תאנים וענבים ואכל

מסורת הש"ס

(א) [לעיל כה: ע"ש], (ב) [לעיל כ: א], (ג) [למקמן מ.], (ד) [לעיל כה: א], (ה) מדרים כה. [כל הסוגיא ע"ש כמה וכמה שיטות] לקמן לט., (ו) ג"ל דעת המקום וכן איתא לקמן לט., (ז) עיי' מו"ק לקמן ע"כ ד"ה משום], (ח) מדרס כה., (ט) [לקמן לט. מדרס כה.], (י) חולין ה. [קדושין מ.], (כ) מנחות מג: [מדרים כה.], (ל) גלפי פרש"י לא גרסי' להאי אבן גביר אלפס איתא וכן איתא בשרא"ש בנדרים בפסקיו סוף פ' י' דפ' ג], (מ) בפרש"י דלמ"ד, (נ) גיר' רש"ל בכל ט', (ס) וע' היטב מו"ק לעיל כה. ד"ה מה שאין ק"ל.

תורה אור השלם

1. לא תעשון אתי אֱלֹהֵי בַסֵּף וּאֱלֹהֵי יָדֶיךָ, לֹא תַעֲשֶׂוּ לָבָב: שְׂמוֹת כּו יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' להו שבמא זווי: (ב) תוסי' ד"ה כשהשביע וכו' היה לו לרש"י:

מוסף רש"י

ואכל תאנים והפריש קרבן. (לגירסת: שבועה שלא אוכל תאנים וחזור שבועה שלא אוכל תאנים וענבים) על שבועה ראשונה שטעם ואלכל תאנים (נדרים יז:). ואכל אכל ענבים. ולא תאנים (שם).
הוראי אלו. ענבים. שכלל חצי שיעור של שבועה שניה, לפי שהוא נשבע בשבועה שניה על תאנים וענבים ועשאי שכל אכל אלא ענבים לא יטעל אלא חצי שיעור, והייט חצי שבועה, ואין מביא קרבן על חצי שיעור (שם). והדוא שניכר לג' בני אדם, ככנר ידעו שלשה בלחות עמוד שהוא של אבן, הוא דהוא שבועת שוא, דמידי דידעו ביה תלמיא בני אדם הוי מופסטי (נעירי כה.). ומאי טעמא. אמרי ליה הכי דשאל על דעתך דאנו משביעין אותך (נדרים). דלמא איסקונדריי היוב ליה. סיפספסטי שמשחקים בהן וקרא אותן זווי ובכך רוצה לפטור עצמו מן השבועה דלא לא. איסקונדרי לאו מילתא היא ובהכי לא מייסטר אינש נפשיה ומשום האי טעמא לא הוי אמרינש לו הוי יודע כו' (שם).
מושם קניא דרבא. דזווי משם יבן ובעי למיפטר ביהי ובשאר מילי לא עבד אינש דנשבע אדעתא דנפשיה (שם). דמסקי אדעתיהו עבודת כוכבים. דלי אסקין לה שמאל לעבודת כוכבים אלוהו ופלחו לה ובעי למיפטר ביהי נפשייה דלמרי דפלחי לאלוה (שם). לא. לאו לאסקין משום האי קאמר הכי דלינהי לא מנא לאסקין לעבודת כוכבים שמאל אלוה למפטרי נפשייהו, אלא ע"ז איקרי אלוה מעמיה (שם).

ולימא להו קיימו תורה. אס כן תאמי משעת יהוהו הכי על דעת המקום ועל דעת, לישבע יתהון דמקיימיתו תורה (שם).

חדא תורה. הוה משעת תורה אמת, שנכתב בלגז (שם). שכל הכופר בה כמורה בכל התורה כולה. דלמאי וכו' משגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו', וילפין באריות (ח. דנעזות כוכבים מיירי (חולין ה.). שקולה מצות ציצית כו'.

מדכתיב את כל מצות, ועוד דליתא בגימטריא מ"ר וה' קשרים וכו' מוסיף הרי מרבי"ג (מנחות מג:). ולימא להו קיימו כו'.

ולא מנא למיטעי מידי (נדרים כה.).

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

ואכל תאנים.
זהעלם שבועה אחרונה והפריש קרבן וחזר ואכל ענבים
זהעלם שבועה ראשונה וכיון שהפריש קרבן על התאנים תו לא מילטרפי ענבים
זהדיירו לאחיזיבי אשבועתא קמייתא.
הכא גמי שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שלא אוכל תשע ואכל תשע ואכל עשרית הויה לה עשרית חצי שיעור:
בתנ"י
שבועה שלא נעידך.
ביטול מצוה הוא היינו דבר שאי אפשר:
והסניג שבועת שוא.
שהרי נשבע לנטל את המצוה:
גמ'
והוא שניכר.
העמוד לשלשה בני אדם הוא דהוי שוא אכל לא ניכר הויה שבועת שקר:
ורבא אמר באומר יאסרו כל פירות שנעולם.
בשבועה עלי אס לא ראימי:
ואסיק ליה שמא גמלא.
העלה לו שם גמל:
כשמשיעין אותו.
גבי שבועת הדיינין תניא ליה המשביעין את הממוזע שבועה צד":
איסקונדרי.
תמיכות עץ קטנות שמשחקין בהן:
ואסיק לכו שמא זווי.
כינה את שמם מעות:
הסם משום קניא דרבא.
לעולם בחר פומיה אזלינן והא דליטטריך לן למימר לא על דעתך משום דבפומיה י"ש שבועה ברמאות כגון דיהיב ליה קניה ונתן המעות לתוכו והפקידו אכלו ונשבע שהחזיר לו מעותיו ולאחר שבועה יחזור ויטלנו ועודלא הוה קמיה דרבא הכי:
וכן מזינו.
דכתיב (דברים כט)

לא אתכם לזדכם לא כשאתם סבורים כאשר בלזככם:
לאו משום דמסקי אדעתיהו עבודם כוכבים.
ומסקין ליה שמא אלוה:
משום דעבודם כוכבים נמי איקרי אלוה.
וכי אולת נמי בחר פומייהו קושטא מדמו לאשתבועי:
ולמא לכו קיימו תורה.
ושביעם על כן לאו משום דמסקי אדעתיהו עבירות וקרו לכו תורה ומשתבעי אדעתיהו.
ומשני חדא תורה אי הוה אמר הכי משמע חדא תורה ואין אית לן כחז ובעל פה:
תורם חטאת וסורס אשם.
אי אמר קיימו תורות הוו מסקי אדעתיהו לאשתבועי אהנין תרתי דליקרו תורות ולא שאר מצות:
המורה עבודם כוכבים כו'.
דכתיב גבי עבודת כוכבים (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה:
שקולה מצוה ליתים ככל המצות.
דכתיב (במדבר טו) וזכרתם את כל מצות ה'.
גימטריא שלה שש מאות ושמנונה חוטין ותמשה קשרים הרי י"ג:
ולטעמיה.
דבשעת למימר דהאי י"ג ה' דלמרינן להו לא על דעתמם כי היכי דלא ליסקי אדעתיהו מאי דבעו ומסקי ליה האי שמא:
על דעם המקום ועל דעתו למה לי.
למימר ומסיגי ליה בחד: אלא

תורות תורת חטאת תורת אשם קיימו כל התורה כולה עבודת כוכבים **דאמר מר**
המורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמורה בכל התורה כולה ולימא להו קיימו מצוה חדא מצוה קיימו מצות תרתי כל המצות כולן מצות ציצית.
דאמר מר
שקולה מצות ציצית כנגד כל המצות כולן ולימא להו קיימו שש מאות ושלוש עשרה מצות ולטעמיה **לימא** להו על דעתי על דעת המקום למה לי

אותם הכתובים בשם המיוחד לרבי יהושע וכן שמות דגזצת בנימין לר' אליעזר:
קיימו מצות.
בפרק ארבעה נדרים (מדרס דף כה.) שני מצות המלך פי' פרשת המלך דכדר זה נוח להס:
במצות ציצית.
הא דשצק עבודת כוכבים דכתיב צה נמי וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה בפרשת שלה לך ואמריו שכל הכופר צה כמודה בכל המורה כולה משום דבלשון בני אדם לא מיקרי כל המצות אלא לית:
ולטעמיה
עץ דעת הקב"ה למה ל'.
הך פירכא לא מסיק בנדרים ואיכא פירכא דמסיק התם ולא מסיק הכא ולא משני נמי התם כי היכי דלא תיהוי הפרה לשבועתייהו אלא משני משה רבינו מילתא דלא טריחא נקט:

(תראה) [ת"י] כשמשביעין אותו אומר לו הוי יודע שלא על מה שבעדתך אנו משביעין אותך. אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד. מאי לאו משום דאמר' דלמא סקונדרי יהב ליה ואסיק להו זווי וכי קא מישתבע אדעתיה קא מישתבע. ורחינן משום קניא דרבא כמפורש בנדרים. ת"ש וכן מצינו כשהשביע

שבועות פרק שלישי שבועות כמ.

ועומד מיהו הוה מצי לפרושי בנשבע על חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה אכל אי אפשר לומר כן דהך מילתא דרבה איתא בפ"צ דנדרים (ד' פ: ומוכח כולה סוגיא כמו שכתוב בספרים ולא כג' הקונטרס ומשמע גמי דאיירי בנשבע שלא יאכל שניהם מכל אחד שיעור שלם דמפרש טעמא מגו דחיללא שבועה אענבים חיללא נמי אתאנים ואי בחצי שיעור זהא אין שיך מגו דלא הוי כלל מושבע ועומד ואיך לחלק ע"כ צין הך להאי דט' וי' דהתם איכא איסור שבועה וכלל י' וכל ט' יאכל מהנק עשר קאי באיסור שבועה אכל הכא לא היה איסור שבועה בתחלה כלל על ענבים ושיך כאן מגו וזה"ה נמי אי אמר שבועה שלא אוכל ט' אלו וחזר ואמר שבועה שלא אוכל עשר דחיללא שבועה שניה על דימגו:
אם לא ראיתי גמל פורח.
תימה דהכא קמני גמל פורח ולא קמני כעולי מצרים וצפרק ארבעה נדרים (מדרס ד' כד:).
גבי נדר הבאי תני עולי מצרים ולא קמני גמל פורח:
באומר יאסרו כל פירות שבעולם
עלי אם לא ראיתי כו'
פירוש בנשבעה וצפרק ארבעה נדרי' (סס) גרס ליה זהדיא והיינו שבועת שוא לפי שאי אפשר לו לעמוד באיסור בכל פירות שנעולם (ס) ואכ"ת דכנדר לא חיללא כה"ג אס אסר כל פירות שנעולם עליו בקונס אס יעשה כדנר זה כיון שאי אפשר לו לקיים או אס אסר כל פירות שנעולם עליו בלא שום תנאי דשבועת שוא מזינו שאסר הכתוב אכל נדרי שוא לא מזינו ורציה דפ" ארבעה נדרים (סס) תני שבועות הבאי אסורין נדרי הבאי מותרין והיינו משום דהבאי הוי משום שוא אכל קשיא מפ"צ דנדרים (ד' טו).

דפריך גבי קונס עיני בשניה ואי דלא יהיב שיעורא למלתא מי שצוקינן ליה עד דעבר באיסור בל יחל והאמר ר' יוחנן שבועה שלא אישן ג' ימים מכין אותו וישן לאלתר אלמא גבי נדרים נמי מיילי כשאין יכול לקיים ועובר לאלתר ונדרי הבאי דשרו לא הוו טעמא לפי שאסר עצמו במה שאינו יכול לקיים דאפי' יכול לקיים שלא אסר עליו אלא חד פירא שרי דנדרי הבאי וטעמא לפי שאין דעתו לומר ממש כקורת בית הבד אלא מה שהוא טרוף (מאד קריב) לגזו ומשונה משאר מצות קורא קורת בית הבד וחיל גדול מאד שראה קרא עולי מצרים ואינו אומר כן אלא להחזיק ולאמת דצריז וגבי שבועה החמירו משום דכתיב לא ינקה והא דתני בתוספתא כשם שנדרי הבאי מותרין קן שבועות הבאי מותרין היינו מדלורייתא:
בשהשביע משה את ישראל.
קלת קשה מה היתה מועלת השבועה כמו שהיה ירא שיעבדו עבודת כוכבים כמו כן היה(י) לירא פן יעצרו השבועה:

דעבודת כוכבים איקרי אלוה.
אפילו זכירו שם המיוחד

האמר' בסוף שבועת העדות (לקמן ד' לה:) השמות האמורות בזמירה חול אפי' לא יצאו ממצות.
בפרק ארבעה נדרים (מדרס דף כה.) שני מצות המלך פי' פרשת המלך דכדר זה נוח להס:
במצות ציצית.
הא דשצק עבודת כוכבים דכתיב צה נמי וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה בפרשת שלה לך ואמריו שכל הכופר צה כמודה בכל המורה כולה משום דבלשון בני אדם לא מיקרי כל המצות אלא לית:
ולטעמיה
עץ דעת הקב"ה למה ל'.
הך פירכא לא מסיק בנדרים ואיכא פירכא דמסיק התם ולא מסיק הכא ולא משני נמי התם כי היכי דלא תיהוי הפרה לשבועתייהו אלא משני משה רבינו מילתא דלא טריחא נקט:

(תראה) [ת"י] כשמשביעין אותו אומר לו הוי יודע שלא על מה שבעדתך אנו משביעין אותך. אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד. מאי לאו משום דאמר' דלמא סקונדרי יהב ליה ואסיק להו זווי וכי קא מישתבע אדעתיה קא מישתבע. ורחינן משום קניא דרבא כמפורש בנדרים. ת"ש וכן מצינו כשהשביע

(ח. חסר כאן אוקימתא דרבא ושמעט כ"י מן בלויז עד בלויז

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

כי

מסורת הש"ס

(א) [לעיל כט: ג] [ומספיקה סנהדרין פ"ו], א [נש], (ד) [אבות פ"א מ"ו וע"י שבת קכג], ט [ב"מ טז, ע"ש בפרש"י ד"ה עמינו], ו [בב"ק תירלו תוספות על קושא' זו ע"ש וע"ע חוס' ונחיס קג, ד"ה אין לי וכו'], ו [וע"ע חוס' יבמות קג, ד"ה בין עומד ומוס' ונחיס טז, ד"ה מושב], ח [עמ"ש על הגליון בסנהד' יט: בתוס'],

תורה אור השלם
1. װעמער שני האַנשים אָשר לָקַח הָרִיב לָפָנַי הָּ לִפְנֵי הַבְּהֵמִים וְהַשֹּׁפְטִים אָשֶׁר יָדִינוּ בַּיָּמִים הָהֵם: דברים יט יז

2. לא יָקוּם עַד אַחֲרֵי בְּאִישׁ לְכָל עֶזְרָן וּלְכָל חֻקֹּתַי בְּכָל חֹטֵא אֲשֶׁר יִחַטֵּא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוּ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר: דברים יט טו
3. כָּל בְּבוּדָה בֵּת מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת וְהָב לְבוּשָׁה: תהלים מה יד
4. לא תַעֲשֶׂה עֹדֵל בַּמִּשְׁפָּט לא תִשָּׂא פָנֶיךָ לְ וְלא תִהְדָּר פָּנֶי גֵדוֹל בַּצֶּדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ: ירמיה יט טו

הגהות הב"ח

(א) גמ' לרמי יפה יפה רב עולא: (ב) רש"י ד"ה ועל וכו' דלוקימנא. ר"ב לעיל בדף כו ריש ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' למישרי בתביריה, עיין מדרש דף סב:

הגהות הגר"א

[א] במשנה השנויה, נמחק (דקאי' גס על שגגתה טס וזון העדות, ויבוס' הגירס' וזוהי):

מוסף רש"י

שבעת העדות. שמיצ הכתוב עליה קרנן שנויה, שנאמר (ויקרא ה) ושמעה קול אלה (יחזק עד...), הוי דן את חבירך לכף זכות. על כל מה שתשמע עליו אמור שמתכון לטובה עד שתדע בבירור שאיט קן, שאס אחת דן כן ידוע אומן מן השמים לוסות כמו שמפורט בפרק מפנין (אבות פ"א מ"ו, וע"י שבת קכג): **עם שאתך בתורה כו'.** עמיתך, עם אחך (עי' ב"ח טס).

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

שבועת העדוס נוהגם באנשים ולא בנשים. דכתיב (ויקרא ה) והוא עד בראוי להעיד דבר הכמוז ואשה פסולה לעדות כדיליף בפירקין מועמדו שני האנשים: **קרוצים**. פסולין לעדות. בסנהדרין (דף כז: ב) ילפינן לה

בפסולין. כמו גולן שהוא פסול מן התורה שנאמר (שמות כג) אל תשת

עד חמס: **אלא בראוין להעיד**.

בגמרא [נל]. מפרש למעוטי מאי: **בפני צ"ד ושלא בפני צ"ד**. אס מפני עזמנו נצטב שאמר שצוה שאיני יודע לך עדות: **ומפי אחרים**. כגון משציע אני עליכס שתצואו ותעידוני ואמרו לו אין אנו יודעים לך עדות ולא הוצילו שצוה מפיהם אינן חייבים עד שיכפרו צו צ"ד דכתיב (ויקרא ה) אס לא יגיד וגו' במקום שאילו היה מגיד היה מועיל וקרא במושצע מפני אחרים כתיב אצל מפני עזמנו יליף ר' מאיר בג"ש כדמפרש בגמרא [נל]. ואפי' חוץ לצ"ד: **חייבין**. קרנן עולה ויורד: **על וזון השבועה**. שהרי לא נאמר צה ונעלס: **ועל שגגתה עם וזון העדות**. שמוידים

הס ויודעים לו עדות אצל שוגגים הם על הקרנן כשאר שגגת ציטוי לשעבר דלוקימנא (ט) בלומר יודע אני שצצוה זו אסורה אצל איני יודע שחייבין עליה קרנן: ואין חייבין על שגגתה. אס שוגגים הם לגמרי כסצורין שאין יודעין לו עדות ואחר כך נזכרו שהרי אנוסין הן לא קרינא צה נצטעין לשקר: **גמ' מנהגי מילי**. דנשים פסולות לעדות: **צעדים הכתוב מדבר**. דצעדים משתעי קרא דכתיב לעיל מיניה כי יקוס עד חמס באיש וסמין ליה ועמדו: **צעדים הכתוב מדבר**. ללמודן שאין עדות בנשים: **ואס נפשך לומר**. ואס תרלצה להשיצ תשוצה על דרך זו הרי לך ג"ש מפורשת שהכתוב מדבר צעדים: **ונאמר להלן שני**. על פי שני עדים: **מה אס נפשך לומר**. מה היה לו להשיצ על דרך הראשונה:

ווי סימא. בתוצע ונתצב משתעי קרא ואפי' הן תוצעים רבים או נתצעים רבים צדין אחד כל התוצעים קרי להו קרא חד וכל הנתצעים קרי להו קרא חד: **מלצה צצעלי דינים שיעמדו**. (צעמידה) דהא קרא נמי צצעלי דינין איירי דכתיב אשר להס הריצ (דברים יט): **שלא יהא אחד עומד ואחד יושב**. שלא יראה חצירו שמכצדין אותו יותר ממנו ויסתתמו דצריו: **הוי דן אס חצירך לנץ זכות**. ולא צדין צעלי דינים הכתוב מדבר אלא צרואה חצירו עושה דצר שאתה יכול להכריעו לצד עצירה ולצד זכות הכריעו לזכות ואל תחשדהו צעצירה: **השחדל לדונו יפה**. לקמן מפרש לה למישרי בתיגריה אס צאו שני דינים לפניך ואחד מהס של תלמידי חכמים הוי פוסק אותו תחלה ופטור אותו מלפניך: **למאי שלח לי**. הא מילתא: **לחנופי ליה**. שמא להחניפו בתמיה: **למישרא צתיגריה**. כדפרישית אס צא דין אחר לפני אפסוק את זה תחלה: **אף**

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

שבועת העדות. מנהגי מילי. תימה אמאי לריך קרא דעצד פסול לעדות צפ' המובל (צ"ק דף פח.) מלל יומתו אצות על צנים תיפוק ליה משוס דגמרינן לה לה מאשהו: **שרשזה אין באין לדין**. אצל אי צעדים איירי אתי שפיר דלורחל

שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקין ולא בקרובין

בכשרין ולא בפסולין ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד בפני בית דין ושלא בפני ב"ד מפני עצמו ומפי אחרים אין חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד דברי ר' מאיר וחכמים אומרים יבין מפני עצמו ובין מפני אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד יוחייבין על וזון השבועה ועל שגגתה עם וזון העדות יואינן חייבין על שגגתה ומה הן חייבין על וזון [א] השבועה הקרבן עולה ויורד: **גמ' מנהגי מילי דת"ר** יועמדו שני האנשים יבעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין כשהוא אומר יאשר להם הריב הרי בעלי דינין אמור הא מה אני מקיים ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן ²שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא מרלא כתב ואשר להם הריב כוליה קרא בבעלי דינין משתעי נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים תניא איך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי שנים באים לדין שלשה אין באין לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים וכי אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא בתובע ונתבע קא משתעי קרא נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים תניא איך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי שנים באים לדין שלשה אין באין לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים וכי תימא אשה לאו אורחה משום יכל כבודה בת מלך פנימה נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים ת"ר ועמדו שני האנשים ימצוה לבעלי דינין שיעמדו אמר ר' יהודה שמעתי י"שאם רצו להושיב את שניהם מושיבין איזהו אסור ²שלא יהא אחד עומד ואחד יושב אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ת"ר ⁴בצדק תשפוט עמיתך שלא יהא אחד יושב ואחד עומד יאחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ד"א בצדק תשפוט עמיתך הוי דן את חבירך לכף זכות תני רב יוסף בצדק תשפוט עמיתך

⁶עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו (ב) יפה רב עולא בריה דרב עילאי הוה ליה דינא קמיה דרב נחמן שלח ליה רב יוסף עולא חברנו עמית בתורה ובמצות אמר למאי שלח לי לחנופי ליה הדר אמר אמישרא בתיגריה **אף** דמהפכי צזכותיה: **למישרי** י"ה תגריה. כשצאו שני דינים צצת אחת דאס צא דין אחד תחלה לריך להקדימו כדאמרינן בסנהדרין (ד' ט.) כקטן כגדול תשמעון אי נמי עשה דכבוד התורה עדיף כדאמרינן פרק בתרא דתמוצות (דף קו: ב) **אף**

דאס צא דין אחד תחלה לריך להקדימו כדאמרינן בסנהדרין (ד' ט.) כקטן כגדול תשמעון אי נמי עשה דכבוד התורה עדיף כדאמרינן פרק בתרא דתמוצות (דף קו: ב) **אף**

⁶עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו (ב) יפה רב עולא בריה דרב עילאי הוה ליה דינא קמיה דרב נחמן שלח ליה רב יוסף עולא חברנו עמית בתורה ובמצות אמר למאי שלח לי לחנופי ליה הדר אמר אמישרא בתיגריה **אף**

דמהפכי צזכותיה: **למישרא צתיגריה**. כדפרישית אס צא דין אחר לפני אפסוק את זה תחלה: **אף**

ל.

א א מיי פ"י מהל' שבועת הל' א סמג לאוין רמא: **ב** ב מיי טס פ"ט הל' ג סמג טס: **ג** ג מיי פ"א טס הל' יב: **ד** ד מיי טס הל' יג: **ה** ה מיי טס הל' יז [ופ"י מהל' שגגות הל"א]:

ו ו מיי פ"ט מהל' עדות הל' ג ועיין ב"מ סמג לאוין קיד טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ד וסי' לג סעיף א: **ז** ז ח ט מיי פכ"א מהל' סנהדרין הל' ג סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סי' ח סעיף א וסעי' ג: **ח** י מיי טס הל' א: **כ** [נמי] פ"ו מהל' מ"מ הל"י ופכ"א מהל' סנהדרין הל"ו טוש"ע יו"ד סי' רנב סעי' ה טוש"ע ח"מ סי' טו סעי' א]:

רבינו הנגאל

מתני' שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים כו'. **סוגיא**. שבועת העדות נוהגת באנשים ברחוקים בכשרים בראוין להעיד בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד מפני עצמו ומפי אחרים ואין חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד: **מנא** ליה דעדות באנשים ולא בנשים שנאמר ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר כו'. פשוטה היא: **ת"ר** ועמדו שני האנשים מצוה בנידונין שיעמדו. א"ר יהודה שמעתי שאם רצו ב"ד להושיב את שניהם מושיבין ואיזהו אסור אחד יושב ואחד עומד. אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דברין. שנאמר בצדק תשפוט עמיתך: **ד"א** בצדק תשפוט עמיתך הוי דן את כל האדם לכף זכות. עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו יפה. שנאמר בצדק תשפוט עמיתך. שלח ליה רב יוסף לרב נחמן עולא חברנו עם שאתך בתורה ובמצות הוא אמר מאי האי דשלח לי לחנופי ליה. הדר אמר למישרא תיגריה